

Ελλάδα: Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας 2025

Τον Φεβρουάριο του 2026 ανακοινώθηκαν από το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας τα Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας, Λογοτεχνικής Μετάφρασης και Παιδικού Βιβλίου έτους 2025 (για τις εκδόσεις 2024). Ανάμεσα στους/στις υποψήφιους/ες για βράβευση περιλαμβάνονταν και πέντε Κύπριες συγγραφείς: η Ελένη Κεφάλα, η Δέσποινα Ηρακλέους, η Άννα Κουμπάνου, η Άντρη Αντωνίου και η Σάντη Αντωνίου. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους/τις πιο κάτω βραβευθέντες/θείσες: **Vincenzo Rotolo, Jacques Bouchard, Roderick Beaton και Μόσχος Μορφακίδης-Φυλακτός**, για τη συνολική προσφορά τους στα Γράμματα (Μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων 2025). **Μίνως Ευσταθιάδης**, για το έργο του *Σου γράφω από την κοιλιά του κτήνους* (Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος 2025). **Μαρία Μαμαλίγκα**, για το έργο της *Μερκάντο* (Κρατικό Βραβείο Διηγήματος-Νουβέλας 2025). **Δήμητρα Κωτούλα**, για το έργο της *Λάμια* (Κρατικό Βραβείο Ποίησης 2025). **Θοδωρής Τσομίδης**, για το έργο του *Η γέννα* (Κρατικό Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Συγγραφέα 2025). **Κυριάκος Αθανασιάδης**, για το έργο του *Ο παράξενος Αδάμ και το φεγγάρι* (Κρατικό Βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου 2025). **Άννα Κουμπάνου** για το έργο της *Όταν μας άφησε η θάλασσα* (Κρατικό Βραβείο Εφηβικού-Νεανικού Λογοτεχνικού Βιβλίου 2025).

Πληροφορίες για τις υπόλοιπες κατηγορίες Βιβλίου που βραβεύτηκαν θα βρείτε στον ιστότοπο

<https://digitalculture.gov.gr/2026/02/kratika-logotechnika-vravia-2025/>

Επιτροπή Βιβλιοθήκης Λυκείου Παλαιομετόχου: Μαρίνα Συμεωνίδου, Νικολέτα Νικολάου, Ελένη Καράκη, Παρασκευή Πέτρου, Σταυρούλα Σεργίου, Ιωάννα Κυπριανού, Αθανασία Βενέτη
Υπεύθυνη Β.Δ. Επιτροπής Βιβλιοθήκης: Λαμπριανή Ματθαίου
Ηλεκτρονική διεύθυνση επικοινωνίας: elenikarakigr@yahoo.gr

Τι διαβάζουν στην Κύπρο

Έρευνα των Βαγγέλη Γέττου και Μιχάλη Καλαμαρά

Στο παρόν άρθρο παρουσιάζεται μέρος των αποτελεσμάτων της έρευνας που διεξήχθη στην Κύπρο το 2025 από το Center for Social Innovation – CSI (Κύπρος) και τη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Λεμεσού, με δείγμα 1.190 ατόμων από όλες τις επαρχίες της Κύπρου.

Στόχος ήταν η διερεύνηση στις «Αναγνωστικές συνήθειες και στάσεις στην Κύπρο: Έμφυλες, ηλικιακές και κοινωνικοοικονομικές διαφοροποιήσεις σε ένα παγκύπριο δείγμα».

Σύμφωνα με την έρευνα, η ανάγνωση στην Κύπρο είναι έντονα έμφυλο φαινόμενο. «Πολύ συχνά» διαβάζει το 42% των γυναικών, που αποτελούν σταθερή αναγνωστική βάση, έναντι 31% των ανδρών, που αποδεικνύονται πιο περιστασιακοί αναγνώστες. Οι λόγοι για τους οποίους οι συμμετέχοντες διαβάζουν διαφοροποιούνται, επίσης, έντονα ανά φύλο. Οι γυναίκες αναφέρουν συχνότερα τη χαλάρωση και ψυχαγωγία ως κύριο κίνητρο, ενώ οι άνδρες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη μάθηση και τη γνώση. Ως προς τα είδη βιβλίων, οι γυναίκες προτιμούν κυρίως λογοτεχνία και βιβλία ψυχολογίας/αυτοβελτίωσης, ενώ οι άνδρες στρέφονται περισσότερο προς ιστορία/πολιτική και κόμικς/graphic novels, δηλαδή μη λογοτεχνικά είδη. Σε γλωσσικό επίπεδο, η πλειονότητα του δείγματος προτιμά να διαβάζει στα ελληνικά, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό διαβάζει στα αγγλικά. Μικρότερα ποσοστά αναφέρουν άλλες γλώσσες. Πρόκειται για μια δίγλωσση πολιτισμική ταυτότητα, στην οποία η ελληνική διατηρεί κεντρικό ρόλο.

Όσον αφορά στις αναγνωστικές συνήθειες, το έντυπο βιβλίο παραμένει κυρίαρχο (το 82% των γυναικών και το 71% των ανδρών δηλώνουν ότι προτιμούν έντυπα βιβλία), ενώ τα ebooks, τα audiobooks ή/και ο συνδυασμός τους χρησιμοποιούνται σε σχετικά χαμηλά ποσοστά (ο συνδυασμός τους είναι πιο συχνός στους άνδρες). Κύριο κανάλι προμήθειας βιβλίων αποτελούν τα βιβλιοπωλεία, με φίλους/οικογένεια και βιβλιοθήκες να ακολουθούν σε χαμηλότερα ποσοστά. Σε ερώτηση προς τους συμμετέχοντες σχετικά με το τι τους εμποδίζει να διαβάζουν περισσότερο, τα δύο τρίτα απάντησαν η έλλειψη χρόνου, ενώ από μικρότερο ποσοστό αναφέρθηκε η τιμή των βιβλίων και η έλλειψη ενδιαφέροντος για το διάβασμα.

Όσον αφορά στους νεαρούς αναγνώστες, η έρευνα αναδεικνύει την οικογένεια ως καθοριστικό παράγοντα για τη διαμόρφωση της παιδικής φιλαναγνωσίας. Όταν τα παιδιά ερωτώνται ποιος τα ενθαρρύνει περισσότερο στην ανάγνωση, αναφέρουν πρωτίστως τους γονείς/οικογένεια, ενώ το σχολείο, οι φίλοι/συνομήλικοι και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ακολουθούν.

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά ευρήματα της έρευνας είναι ότι ένα πολύ υψηλό ποσοστό συμμετεχόντων (περίπου 96%) συμφωνεί πως η ανάγνωση είναι σημαντική για την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη, αλλά η πραγματική συχνότητα ανάγνωσης παραμένει περιορισμένη. Η ασυνέπεια ανάμεσα στις δηλούμενες στάσεις και τη συμπεριφορά έχει καταγραφεί ως χαρακτηριστικό των σύγχρονων κοινωνιών, όπου η ανάγνωση εξυψώνεται ρητορικά, αλλά ο διαθέσιμος χρόνος και ο ψηφιακός ανταγωνισμός εμποδίζουν τη σταθερή πρακτική της (NEA, 2007· Sonke et al., 2025). Η κυπριακή περίπτωση φαίνεται να επιβεβαιώνει αυτό το μοτίβο.

Γενικότερα, τα ευρήματα της εν λόγω έρευνας εναρμονίζονται με τα ευρωπαϊκά δεδομένα και ειδικότερα με τη διεθνή βιβλιογραφία για το έμφυλο χάσμα στην ανάγνωση (Abdul Jabbar & Warraich, 2022· Eurostat, 2024).

Αναδημοσίευση μέρους του άρθρου «Τι διαβάζουν στην Κύπρο - Έρευνα των Β. Γέττου και Μ. Καλαμαρά» που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα <https://www.oanagnostis.gr/ti-dia vazoy n-stin-kypro-ereyna-ton-v-gettoy/>

Πώς ήταν τα βιβλιοπωλεία σε αρχαία Ρώμη και Ελλάδα; Υπέροχες μαρτυρίες που μοιάζουν εξαιρετικά σύγχρονες

Αν έμπαινες σε ένα βιβλιοπωλείο της αρχαιότητας, θα περίμενες ίσως κάτι εντελώς ξένο: σκοτεινούς χώρους, σπάνια χειρόγραφα μόνο για λίγους, μια αγορά περιορισμένη σε λόγιους και αριστοκράτες. Κι όμως, οι μαρτυρίες που διαθέτουμε δείχνουν μια εικόνα εκπληκτικά οικεία, με πάγκους, «εκδόσεις», διαφωνίες για την ποιότητα των αντιγράφων, ακόμη και ευκαιρίες για φθηνές αγορές. Ο Ρωμαίος συγγραφέας Αύλος Γέλλιος, που έζησε τον 2ο αιώνα μ.Χ., αφήνει πίσω του στιγμιότυπα από επισκέψεις σε βιβλιοπωλεία, τα οποία λειτουργούν σαν μικρά παράθυρα στην καθημερινότητα της ανάγνωσης και της κυκλοφορίας των κειμένων στον ελληνορωμαϊκό κόσμο.

Σε μία από τις πιο ζωντανές περιγραφές του, ο Γέλλιος αφηγείται πως καθόταν σε βιβλιοπωλείο στη Σιγγιλάρια της Ρώμης μαζί με τον ποιητή φίλο του Ιούλιο Παύλο, όταν έπεσε πάνω σε ένα αντίγραφο των «Annales» του Κόιντου Φάβιου Πίκτορα, «παλαιό και αναμφίβολης ηλικίας», όπως το παρουσίαζε ο βιβλιοπώλης, διαβεβαιώνοντας μάλιστα ότι ήταν «χωρίς λάθη». Η σκηνή θυμίζει σύγχρονη αγορά σπάνιου βιβλίου: αυθεντικότητα, παλαιότητα, αξιοπιστία του αντιγράφου. Η συνέχεια γίνεται ακόμη πιο «σημερινή», όταν μπαίνει άλλος πελάτης και ξεσπά διαφωνία με τον έμπορο, επειδή ο πρώτος ισχυρίζεται πως εντόπισε «ένα λάθος» στο βιβλίο. Ο βιβλιοπώλης το αποκλείει, αλλά ο πελάτης φέρνει αποδείξεις και τελικά τον διαψεύδει. Η ανταλλαγή αυτή, πέρα από το χιούμορ της, δείχνει ότι υπήρχε κοινό που διάβαζε κριτικά, διεκδικούσε ποιότητα και θεωρούσε τα λάθη σημαντικό ζήτημα.

Ο Γέλλιος δεν περιορίζεται στη Ρώμη. Σε άλλο σημείο περιγράφει πάγκους βιβλίων που συνάντησε, όταν έφτασε με πλοίο στο Μπρουνδίσιο (το σημερινό Μπρίντιζι), στην Αδριατική. Τα βιβλία, λέει, ήταν ελληνικά και γεμάτα «θαυμαστές ιστορίες», γραμμένες από «αρχαίους» συγγραφείς «όχι ασήμαντης αυθεντίας». Κι όμως, τα ίδια αυτά βιβλία ήταν βρόμικα και σε κακή κατάσταση. Παρ' όλα αυτά, ο Γέλλιος πλησίασε, ρώτησε την τιμή και, «γοητευμένος από την απίστευτη και απροσδόκητη φθηνία», αγόρασε πολλά «με μικρό ποσό». Η εικόνα αυτή θυμίζει παζάρι ή ξεχασμένο στοκ: αναγνώσματα που αλλάζουν χέρια όχι μόνο σε επίσημες βιβλιοθήκες αλλά και σε λιμάνια, εκεί όπου η ζήτηση συναντά την τύχη. Και, όπως θα έκανε κάθε ενθουσιώδης αναγνώστης, ο Γέλλιος στη συνέχεια περιγράφει με ενθουσιασμό τα «περίεργα» που ανακάλυψε μέσα τους, όπως την ιδέα ότι άνθρωποι στην Αφρική μπορούν να «ρίχνουν ξόρκια με τη φωνή και τη γλώσσα» και να προκαλούν τον θάνατο. Η ανάγνωση δεν ήταν μόνο υψηλή φιλολογία· ήταν και δέλεαρ για το παράδοξο, το εξωτικό, το θαυμαστό.

Αυτές οι σκηνές οδηγούν αναπόφευκτα στο ευρύτερο ερώτημα: πώς φτάσαμε από τις πρώτες χαράξεις στη διάδοση βιβλίων και βιβλιοπωλείων; Στην αρχαιότητα πολλοί πίστευαν ότι η γραφή ήταν θεϊκή εφεύρεση. Ωστόσο, οι απαρχές της γραφής παραμένουν αινιγματικές. Ένα από τα πιο πρώιμα ευρήματα που αναφέρονται είναι η ξύλινη πινακίδα του Δισπηλιού, από νεολιθικό λιμναίο οικισμό στην Ελλάδα, ραδιοχρονολογημένη πριν από το 5000 π.Χ., με γραμμικά σημάδια που δεν έχουν αποκρυπτογραφηθεί, αλλά αρκετοί μελετητές θεωρούν ότι συνιστούν μορφή γραφής. Παράλληλα, στοιχεία γραφής εμφανίζονται πολύ νωρίς και σε άλλες περιοχές: στη Μεσοποταμία και στην Αίγυπτο (πριν από το 3000 π.Χ.), στην κοιλάδα του Ινδού (περίπου την ίδια εποχή) καθώς και στην Κίνα (γύρω στο 3000 π.Χ.).

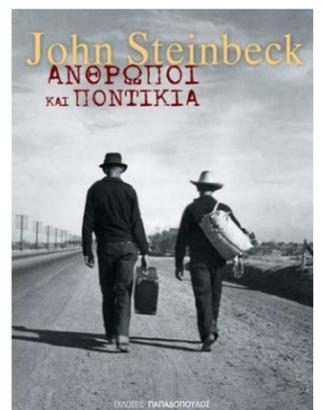
Και αν ήσουν συγγραφέας στην αρχαία Ελλάδα ή τη Ρώμη; Αν μπορούσες, θα αγόραζες φύλλα ή κυλίνδρους παπύρου. Αλλιώς θα έγραφες στο πίσω μέρος ή στα περιθώρια παλαιότερων παπύρων ή θα κατέφευγες σε άλλα υλικά. Ο Διογένης Λαέρτιος διηγείται ότι ο φιλόσοφος Κλεάνθης έγραφε πάνω σε όστρακα και ωμοπλάτες βοδιών, επειδή δεν είχε χρήματα για πάπυρο. Έπειτα χρειαζόσουν μελάνι -συνήθως μαύρο από αιθάλη ρητίνης ή πίσσας αναμειγμένη με φυτική κόλλα- που το αγόραζες σε σκόνη και το ανακάτευες με νερό. Θα έπαιρνες και γραφίδα από καλάμι, θα την ακόνιζες με μαχαίρι και, αν έκανες λάθος, θα το έσβηνες με βρεγμένο σφουγγάρι. Για να συμβουλευτείς άλλα έργα, θα δανειζόσουν από φίλους, θα ζητούσες από βιβλιοπώλες αντίγραφα, ή θα πήγαινες σε βιβλιοθήκη, αν βρισκόσουν κοντά σε κέντρα όπως η Αλεξάνδρεια, η Ρώμη ή η Αθήνα. Όταν ολοκλήρωνες, θα ακολουθούσε διόρθωση, αναθεώρηση και έπειτα «έκδοση» με πολλαπλά αντίγραφα από γραφείς, που θα κατέληγαν σε φίλους και στην αγορά των βιβλιοπωλείων. Κάπως έτσι, ένα κείμενο μπορούσε να βρεθεί στο ράφι ενός εμπόρου.

Η αρχαία βιβλιαγορά, όπως προκύπτει από αυτές τις μαρτυρίες, δεν ήταν ένας αποστειρωμένος κόσμος λογίων. Ήταν ένα οικοσύστημα εμπορίου, αντιγραφής, υλικών, τεχνών και αναγνωστικής περιέργειας, με πρακτικές που, στις βασικές τους γραμμές, μοιάζουν εκπληκτικά σύγχρονες: αναζήτηση τίτλων, αξιολόγηση ποιότητας, «ετικέτες», προέλευση, τιμές, ευκαιρίες και -πάνω απ' όλα- η διαρκής ανάγκη των ανθρώπων να διακινούν ιστορίες, γνώσεις και ιδέες.

Αναδημοσίευση μέρους του άρθρου του Κωνσταντίνου Τσάβαλου από την ιστοσελίδα <https://www.iefimerida.gr/stories/pos-itan-ta-bibliopoleia-se-arhaia-romi-kai-ellada>

Το βιβλίο του μήνα: «Άνθρωποι και Ποντίκια» του John Steinbeck (εκδ. Παπαδόπουλος)

Η νουβέλα «Άνθρωποι και Ποντίκια» (1937) αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα έργα της αμερικανικής νατουραλιστικής λογοτεχνίας. Τοποθετημένο στην Καλιφόρνια της Μεγάλης Ύφεσης και συγκεκριμένα στην Κοιλάδα της Σαλίνας, το έργο αφηγείται την ιστορία δύο περιπλανώμενων εργατών, του οξυδερκούς αλλά ευέξαπτου Τζορτζ και του σωματικά δυνατού αλλά πνευματικά αδύναμου Λένι. Οι δυο τους συνδέονται με μια σπάνια, σχεδόν αδελφική, φιλία και μοιράζονται το όνειρο της δικής τους φάρμας, ένα απλό αλλά βαθιά συμβολικό όραμα ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Ο Λένι, με την παιδική του αθωότητα και την αδυναμία ελέγχου της δύναμής του, λειτουργεί ως τραγικό πρόσωπο: η μοίρα του προοικονομείται από νωρίς εντείνοντας τη δραματική ειρωνεία. Αντίθετα, ο Τζορτζ από ιδεαλιστής μετατρέπεται σε άνθρωπο που αναγκάζεται να συνειδητοποιήσει τη σκληρότητα της πραγματικότητας. Δίπλα τους μορφές -όπως ο μοναχικός Κρουκς, ο γερασμένος Κάντυ και η ανικανοποίητη γυναίκα του Κέρλυ- φωτίζουν ποικίλες εκφάνσεις της απομόνωσης και της ματαιώσης.

Αφηγηματικά, ο Στάινμπεκ επιλέγει έναν τριτοπρόσωπο -σχεδόν κινηματογραφικό- αφηγητή, με λιτή γλώσσα και διαλόγους που αποδίδουν αυθεντικά τον προφορικό λόγο των εργατών. Η επανάληψη του ονείρου της φάρμας λειτουργεί ως μοτίβο που προσφέρει παρηγοριά, αλλά εντείνει την τραγική κατάληξη. Ο συμβολισμός (τα κουνέλια, ο σκύλος, ο τίτλος) υπηρετεί την κεντρική ιδέα: το Αμερικάνικο Όνειρο παραμένει άπιαστο για τους κοινωνικά αδύναμους. Με έντονο ανθρωπισμό και ρεαλισμό, το έργο αναδεικνύει τη φιλία ως ύστατη άμυνα απέναντι σε έναν κόσμο βίας και μοναξιάς, προσφέροντας μια συγκινητική, διαχρονική ανάγνωση.